

Lähtö:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry
Suojelusihteeri Aili Jukarainen
Annankatu 29 A 16, 00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Helsingin kaupunki, kirjaamo
Kaupunkisuunnitteluvirasto
PL 10
00099 Helsingin kaupunki
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Tiedoksi:

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Helsingin luonnonsuojelualueista vastaava
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Luonnonsuojeluyksikkö
ymk@hel.fi

Asia: Mielenpidon Länsi-Herttoniemen täydennysrakentamisen suunnittelun lähtökohdista, osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä idealuonnoksista

Mielipiteen jättää Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa r.y. (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry on tutustunut nähtävillä olevaan aineistoon ja lausuu siitä mielipiteenään seuraavaa.

Suunnittelun reunaehdoista – Natura-alueen ja tärkeän lintualueen huomioiminen

Viikin-Vanhankaupunginlahden luonto- ja virkistysaluekokonaisuus on monilla tavoin huomattavan tärkeä. Yksistään Vanhankaupunginlahden lintuveden linnustoarvot ovat kansainvälisesti merkittävät ja Natura-alueita laajempi kokonaisuus kuuluu IBA-verkoston (kansainvälisesti tärkeä lintualue, Important Bird Area) (Health & Evans 2000). IBA-alueiden merkitys linnuston suojelussa on tunnustettu Euroopan unionia myöten. EU:n komissio on käyttänyt IBA-verkosta referenssinä, kun Natura-verkoston valittiin lintudirektiivin mukaisia kohteita (kuten Vanhankaupunginlahti).

Paitsi kansainvälisesti, Vanhankaupunginlahden lintualue on lisäksi monille lintulajille valtakunnallisesti (FINIBA) (Leivo ym. 2002) ja/tai maakunnallisesti (MAALI) (Ellermaa 2010) tärkeä pesimä tai levähdysalue. Pääosin lintualueeseen (IBA/FINIBA) kuuluvat Vanhankaupunginlahden rantametsät ovat saaneet kehittyä melko luonnontilaisina jo vuosikymmeniä ja niiden suojeluarvot ovat merkittäviä. Myös metsien riittävän laaja pinta-ala mahdollisti valkoselkätikan asettumisen pesimään alueelle muutama vuosi takaperin. Paitsi että metsät ovat itsessään luonnonsuojelullisesti arvokkaita, ne myös toimivat Natura-alueen puskurivyöhykkeenä suojaten lintukosteikkoa ympäristön häiriöiltä. Virkistysalueena Vanhankaupunginlahden alue on varmasti Suomen suosituimpia.

Tringa ilmaisee tässä yhteydessä huolensa Vanhankaupunginlahden lintuveden Natura-aluetta koskettaviin vireillä oleviin maankäytönsuunnitelmiin liittyen. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto edistää Natura-alueen välittömässä läheisyydessä parhaillaan kolmea alaltaan suppeampaa kaavahanketta: Viikinrannan asemakaavaa, Kivinokan osayleiskaavaa ja nyt kyseessä olevaa Herttonimen täydennysrakentamista. Näiden kaavojen lisäksi kaupunkisuunnitteluvirasto julkaisi syksyllä Vision Helsingin yleiskaavatyön pohjaksi.

Jokaisessa edellä mainitussa suunnitelmassa esitetään Vanhankaupunginlahden Natura-alueen liepeille sellaista maankäyttöä, joka jo yksinään todennäköisesti vaikuttaa epäsuotuisasti Natura-alueeseen. Vaikka maankäyttö sijoittuu Natura-alueen ulkopuolelle, on suunnitelmien mukaisten asukasmäärien lisäys niin merkittävä, että se vaikuttaisi alueen merkitykseen lähivirkistysalueena. Rakentaminen myös pirstoisi IBA-aluetta ja kaventaisi Natura-alueen linnustoa ihmistoiminnalta suojaavaa puskurivyöhykettä sekä pienentäisi merkittävää virkistysaluetta.

Suunnitelmista, joiden toteuttamisella on todennäköisesti epäsuotuisia vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteina oleviin arvoihin tulee luontodirektiivin kuudennen artiklan ja luonnonsuojelulain 65§ perusteella laatia niin kutsuttu Natura-arviointi, jonka avulla varmistetaan, etteivät Natura-alueen suojelutavoitteet vaaraannu. Kaupunkisuunnitteluvirasto ei kuitenkaan ole esittänyt Natura-arviointia, tai edes sen tarveharkintaa yhdenkään edellä mainitun suunnitelman yhteydessä. Näin ollen tähän mennessä esitetyt suunnitelmat eivät täytä lainsäädännön vaatimuksia.

Luontodirektiivin 6 artiklan kolmannen kohdan mukaan:

“Kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta saattavat vaikuttaa tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia.”

Vanhankaupunginlahden alueen linnustoarvojen kehitys on ollut monesta syystä epäsuotuisaa. Vantaanjoki ja alueella sijainneet vedenpuhdistamot ovat rehevöittänyt ja samentanut lahtea voimakkaasti, mikä on vaikuttanut epäsuotuisasti linnustoon. Ympäristön rakentaminen on lisännyt liikkumista alueella ja kaventanut puskurivyöhykettä kosteikon ympärillä. Lintualuekokonaisuuteen kuuluneet Taka-Viikin pellot on osittain hävitetty rakentamalla. Tilanteessa, jossa Natura-alueen suojeluarvot ovat heikentyneet, tulee luontodirektiivin ja luonnonsuojelulain asiaan liittyviä velvoitteita tulkita erittäin tiukasti.

Sen lisäksi mitä luonnonsuojelulaki sekä luonto- ja lintudirektiivit velvoittavat Natura-alueen huomioimiseen liittyen, tulee alueen suunnittelussa muistaa, että maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa huomioimaan kaavoituksessa ympäristöön liittyvät erityiset arvot ja kieltää niiden hävittämisen. Viikin – Vanhankaupunginlahden luonto- ja virkistysaluekokonaisuus käsittää Natura-alueen suojeluperusteiden lisäksi huomattavia ympäristöarvoja eikä alueen rakentaminen vähä vähältä toteutettavin kaavahankkein ole hyväksyttävää.

Herttoniemen täydennysrakentamisen idealuonnokset

Molemmista esilläolevista idealuonnoksesta esitetään rakentamista Portimotien länsipuolelle, Mäyrätien länsipuolelle sekä etenkin Mäenlaskijantien ympäristöön, joka pirstoisi yhtenäistä metsäaluetta, joka nykyisellään osaltaan myös suojelee Natura-alueeseen kuuluvaa Saunalahtea häiriöltä. Rakentaminen vaikuttaisi myös alueen nykyiseen virkistyskäyttöön mahdollisesti Natura-aluetta uhkaavalla tavalla.

Lopuksi

Helsingin tulee viipymättä käynnistää Natura-arviointi kaikkien vireillä olevien kaavojen yhteisvaikutusten arvioimiseksi. Arviointiin tulee sisällyttää myös nykyisen maankäytön vaikutukset Vanhankaupunginlahden Natura-alueeseen. Vain yhteisymmärryksessä asianmukaisen Natura-arvioinnin kanssa kaupungin on mahdollista suunnitella Vanhankaupunginlahden alueen maankäyttöä.

Suunnitelmien vaikutukset myös muihin Vanhankaupunginlahden erityisiin arvoihin tulee huolellisesti selvittää ja asettaa osallisten nähtäville jo siinä vaiheessa kun suunniteltua maankäyttöä esitellään kartoille piirrettyinä. Kaavan vaikutusten arviointi vaatii monen alan erityisosaamista ja ilman arviointia osallisten on vaikeaa ottaa kantaa suunnitelmien hyväksyttävyyteen. Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa saatu hyvin perusteltu palaute osallisilta on tärkeä osa maankäyttö- ja rakennuslain korostamaa vuorovaikutteista suunnitteluprosessia.

Helsingissä 5. päivänä maaliskuuta 2014

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa r.y.

Seppo Vuolanto
Puheenjohtaja

Lähteet:

Ellermaa, M. 2010: Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 37. - 38: 140 – 173. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry.

Heath M. F. & Evans M. I. (toim.) 2000: Important Bird Areas in Europe: priority sites for conservation. 2 vols. BirdLife Conservation Series No. 8. BirdLife International, Cambridge, UK.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M., ja Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja Nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio.142 s.